

Umsögn

Þingmál: Tillaga um skipun dómara í Landsrétt

Dagsetning: 30. maí 2017

Frá: Jóhannesi Karli Sveinssyni hrl.

Ég leyfi mér að senda stjórnskipunar – og eftirlitsnefnd eftirfarandi umsögn um þetta mikilvæga mál. Ég hef unnið sem lögmaður innan réttarkerfisins í 24 ár og veit hversu miklir hagsmunir eru fólgnir í því að traust ríki um stöðu dómara. Tillaga ráðherra stefnir í að verða dýr fyrir ríkið vegna mögulegs bótaréttar nokkurra umsækjanda en ennþá fremur vegna þess að í uppsiglingu er hneyksli sem á eftir að valda langvarandi vandamálum í réttarkerfinu sjálfu.

Það er alþekkt að sumir ráða ekki við freistinguna að skipa vini sína, skoðanabræður og systur eða jafnvel ættingja í embætti. Þeir ganga þá framhjá þeim sem þeir telja með óheilbrigðar skoðanir á þjóðmálum eða þeir telja sig eiga eftir að jafna einhverjar sakir við.

Síðustu 10 árin hefur réttarkerfið glímt við afleiðingar af skipunum af þessum toga í embætti dómara. Vantraust og tortryggni gripu um sig eftir skipanir í lok árs 2007 með dapurlegum afleiðingum fyrir alla sem í hlut áttu.

Endurbætur á dómstólaskipaninni, meðal annars með stofnun Landsréttar, voru mikið fagnaðarefni. Það var líka sérstaklega gleðilegt hversu margir hæfir umsækjendur voru um þau 15 störf. Það er því einstaklega sorglegt að við skipun fyrstu dómara þess réttar hafi verið farið niður á plan sem endurvekur tortryggni og vantraust.

Í nýlegum lögum er reynt að tryggja að dómsmálaráðherra falli ekki í áðurnefnda freistni. Þar er sagt að fagleg dómnefnd eigi að leggja mat á hverjir teljist hæfastir. Ef ráðherra vísar frá því ber að afla samþykkis Alþingis, þó að því tilskildu að engan má skipa sem nefndin taldi ekki uppfylla öll skilyrði fyrir skipun í embætti. Ráðherra er hins vegar klárlega bundinn af því að skipa þá sem eru hæfastir og samkvæmt dómaframkvæmd Hæstaréttar þarf hann að geta rökstutt að dómnefnd hafi í einstökum tilvikum farið villur vegar.

Dómsmálaráðherra ákvað að víkja í verulegum mæli frá niðurstöðum dómnefndarinnar. Það er ekki algjörlega bannað en það hlýtur að vera lágmarkskrafa að fyrir því séu þá færð frambærileg rök sem duga til að sannfæra Alþingi og aðra um að nefndin hafi komist að rangri niðurstöðu. Með þetta í huga las ég rökstuðning ráðherra fyrir breyttri röðun. Eins og fleiri fékk ég áfall við að lesa þau skrif. Þau uppfylla engar lágmarkskröfur stjórnsýslu um að rökstuðning og standast auk þess enga efnislega skoðun.

Ráðherra virðist bara segja að hún telji að að dómarareynsla eigi að hafa meira vægi en nefndin ákvað og að því sögðu eru einhverjir 24 ónefndir umsækjendur á sama báti. Engin rök eru færð fram fyrir því að velja þá 15 sem hún leggur nú til við Alþingi.

Vandamálið við þessar röksemdir er að hrókeringar ráðherrans geta alls ekki byggt á þessum forsendum. Umsækjanda sem metinn var númer 7 í mati hæfnisnefndar er til dæmis hent út úr hópi kandidata en aðrir með minni dómarareynslu eru látnir í friði. Dómnefndin er virt að vettugi og allar almennar stjórnsýslureglur látnar lönd og leið. Svör ráðherra í fjölmiðlum hafa heldur ekki vakið traust.

Rétt er að geta þess að ráðherra minntist ekki einu orði í rökstuðningi sínu á að það þyrfti að jafna kynjahlutföll. Það þarf því ekki að velta því atriði fyrir sér.

Þegar svona forkastanleg vinnubrögð sjást þá leita menn annarra skýringa. Lét dómari stjórnmalaskoðanir (fortíðar) ráða þegar tilteknir umsækjendur voru látnir gossa út af dómnefndarlistanum? Urðu vina- og pólitísk tengsl til þess að aðrir voru teknir inn í þeirra stað o.s.frv. Svona hugsanir vill maður ekki þurfa að hlusta á í eigin höfði en það er því miður óhjákvæmilegt.

Alþingi er skylt að taka málið til gaungæfilegrar skoðunar og má ekki taka að sér hlutverk stimpilpúða fyrir framkvæmdavaldið í þetta sinn. Það er allt of mikið í húfi!

Virðingarfyllst.

Jóhannes Karl Sveinsson, hrl.